

Організаційно-педагогічні проблеми створення та розвитку спеціальних шкіл-інтернатів

Аналізується організаційні та ін. питання формування та розвитку інтернатної освіти як у історичному ракурсі, так і в період сьогодення.

Ключові слова: освіта, людина, діти з особливими потребами, інтернатна освіта, виховання, культура.

Докорінна перебудова системи освіти, розпочата у 1917 році, зміна ставлення держави до дітей зумовили якісні перетворення у навчанні та вихованні дітей з вадами у фізичному і розумовому розвитку. У 1919–1920 роках вийшло ряд постанов уряду України, інструктивних документів Наркомосу з питань розвитку народної освіти, в яких розроблялися нові підходи до організації допомоги дітям з психофізичними вадами.

Основними положеннями в розробці організаційних засад навчання і виховання аномальних дітей були «Положення про єдину трудову школу в Українській СРР» (1919 р.) та «Декларації про соціальне виховання дітей» (1920 р.). Цими документами передбачалося розгортання мережі закладів для дефективних дітей [1]. Турбота про таких дітей була покладена на державу, спеціальні дитячі будинки.

Питання боротьби з дитячою дефективністю, удосконалення державної допомоги дітям були предметом обговорення на першій і другій Всеукраїнських нарадах з питань народної освіти (березень, серпень 1920 р.).

Основну увагу привертали до себе організаційні та принципово важливі питання обслуговування аномальних дітей: система закладів для цієї категорії дітей, їх завдання, навчально-виховний процес, матеріальне забезпечення. Були визначені основні напрямки роботи, пов'язані з дитячою дефективністю:

- 1) реєстрація, обстеження, розподіл за типами закладів;
- 2) лікування та охорона психічного життя дефективних дітей;
- 3) виховання та навчання;
- 4) організація нагляду та патронажу за подальшим розвитком у період зрілості.

Для вирішення поставлених завдань, перш за все, необхідно було затвердити і розширити мережу спеціальних закладів для аномальних дітей, створити матеріальну базу, організувати підготовку кваліфікованого медико-педагогічного персоналу.

На початок 20-х років кількість дефективних дітей шкільного віку в Україні досягла 70 тисяч. Кількість закладів для цієї категорії учнів була

недостатньою, до того ж в умовах післявоєнної розрухи, голоду, зростання дитячої безпритульності вони переживали глибоку матеріальну нестачу.

Крім того, слід відзначити, що в цей же час спостерігалось нечітке розуміння сутності дитячої дефективності, її природи, класифікації, використовувались недосконалі методи діагностики.

Спеціальні заклади комплектувалися учнями, які не відповідали їхньому профілю.

До 1922 року не було видано жодного державного документа, який би офіційно регламентував роботу всіх типів закладів для дітей з вадами у розвитку. Тому «Тимчасове положення про заклади для дефективних дітей, правопорушників та дефективного дитинства», що вийшло у вересні 1922 року, відіграло вирішальну роль у становленні системи спеціальних закладів для дітей з вадами у фізичному та розумовому розвитку в Україні.

З метою нормалізації роботи спеціальних дитячих будинків у 1922 році було створено Інспектуру закладів дефективного дитинства при Головоцвяху України та відповідні секції у відділах освіти Катеринослава, Києва, Одеси і Харкова.

На етапі становлення спеціальних закладів секціями та Інспектурою, які очолювали Соколянський І.О., Володимирський А.В., Котельников М.М., Левінсон І.Н., Тарасевич Н.Н., проводилась значна організаційна робота, зокрема, реорганізовано заклади відповідно до передбачених типів, відкрито лікарсько-педологічні кабінети, проведено облік працівників і визначено ступінь їхньої кваліфікації. З цією метою у квітні 1923 року вийшла постанова колегії Головоцвяху України «Про перекваліфікацію педагогів дефдитзакладів». Було встановлено категорії кваліфікації працівників для відбору відповідного педагогічного, медичного і технічного персоналу в спеціальні заклади. Підвищення кваліфікації педагогів-дефектологів проводили лікувально-педагогічні кабінети.

На нарадах з питань народної освіти, на з'їздах інспектури соціального виховання були прийняті конкретні заходи, спрямовані на розвиток мережі спеціальних закладів.

Якщо на 1 січня 1923 року в Україні налічувалось 80 закладів для дітей з фізичними та психічними вадами, де навчалось 11382 особи, то на 1 січня 1926 року таких закладів було 137 з контингентом 20712 учнів [2, с.8].

Розвиток мережі закладів для дітей з вадами у психофізичному розвитку викликав необхідність розробки основних положень організації спеціальних закладів різних типів. У грудні 1926 року вийшли постанови «Про організацію навчання дефективних дітей» і «Положення про допоміжну школу», які регламентували діяльність спеціальних закладів. Ці документи накресливали завдання і основні принципи побудови навчально-виховної роботи в спеціальних школах.

У 1927 році значною мірою були вирішені організаційні і матеріальні проблеми, пов'язані зі створенням мережі спеціальних шкіл, визначено форми державного управління. Заклади для дітей з вадами у фізичному та розумовому розвитку були включені до державної системи народної освіти і підпорядковані Наркомосу УРСР. Покращилося виявлення й облік дітей з вадами у розвитку, проводилась значна робота над створенням навчально-матеріальної бази спеціальних будинків та шкіл, збільшилась підготовка педагогічних кадрів для роботи з цією категорією дітей [3].

Наказом Наркомосу України за №749 від 9 липня 1935 року органам народної освіти на місцях було рекомендовано охопити навчанням у спеціальних школах всіх дітей з вадами фізичного та розумового розвитку [4].

Протягом 5 років проводилась значна робота органами державного управління освітою щодо відкриття спеціальних шкіл та залучення до них дітей з вадами фізичного чи розумового розвитку. Так, у 1940/41 навчальному році в Україні було 179 спеціальних шкіл з контингентом 27043 учні [1].

Разом з тим, за цей період, з допоміжних шкіл до масових було переведено 6886 учнів, які були виявлені внаслідок виконання постанови ЦК ВКП(б) від 4 липня 1936 року «Про педологічні перекручення в системі наркомосів» [1].

Після визволення України від фашистських окупантів розпочалося відновлення системи народної освіти. Водночас на базі відкритих загальноосвітніх шкіл, дитячих будинків розгорталася мережа спеціальних шкіл–інтернатів для дітей із вадами у психофізичному розвитку.

У липні–серпні 1944 року уряд України прийняв постанови «Про поновлення роботи спеціальних шкіл» і «Про здійснення загального обов'язкового навчання глухонімих, сліпих і розумово відсталих дітей». Для виконання цих постанов Народний Комісаріат освіти УРСР підготував ряд наказів та розпоряджень про відновлення та розгортання мережі спеціальних шкіл, комплектування їх учнями та педагогічними працівниками.

До 1 січня 1945 року в Україні розпочали роботу 60 спеціальних шкіл–інтернатів з контингентом 3361 учень. З них 38 – для глухих (2372 учні), 7 – для сліпих (333 учні) та 15 – для розумово відсталих дітей (656 учнів) [5].

Однак протягом 1946–1949 рр. створення цих закладів дещо уповільнилося. Відкрито було лише 18 спеціальних шкіл.

Ці проблеми стали предметом обговорення на колегії Міністерства освіти України в січні 1950 року. Її рішенням та наказом міністра освіти № 91 від 22 лютого 1950 року було встановлено такі типи спеціальних шкіл: школи–інтернати для глухонімих дітей, для глухонімих переростків, для пізньоглухих дітей, для туговухих дітей, для дітей з розладом мови, для сліпих дітей, для сліпих переростків, для слабозорих дітей, допоміжні школи–інтернати для розумово відсталих дітей, для розумово відсталих переростків.

У 1950/51 навчальному році було відкрито 43 школи–інтернати з контингентом 3690 учнів [5].

Така мережа спеціальних шкіл не забезпечувала повного охоплення навчанням усіх дітей з вадами розвитку. Були додатково розроблені заходи щодо залучення всіх дітей шкільного віку з розладами слуху, зору, мови і розумового розвитку до навчання в спеціальних школах–інтернатах. На початок 1953/54 навчального року в Україні існувало вже 144 спецшколи–інтернати з контингентом 17 тисяч учнів [5].

Незважаючи на величезну роботу з реорганізації загальноосвітніх шкіл–інтернатів у 1956 році, органи управління освітою звернули увагу на серйозні недоліки у роботі існуючих спеціальних шкіл–інтернатів. У 1957 році в Україні не було охоплено навчанням 511 сліпих, 1568 глухих, 4777 розумово відсталих дітей.

Щоб покращити таке становище, Міністерство освіти розробило заходи щодо поліпшення роботи цих закладів. Відповідно до наказу № 494 від 14 грудня 1957 року планувалося додатково відкрити ще 15 спеціальних шкіл–інтернатів, забезпечити їх програмами, підручниками, методич-

ною літературою, укомплектувати медичними працівниками, створити навчально–виробничі майстерні та підсобні господарства для них [6].

Усі ці заходи були завершені до кінця 1957/58 навчального року.

У 1958 році також почали свою діяльність 17 допоміжних шкіл–інтернатів для розумово відсталих дітей, 3 – для слабозорих та 1 – для туговухих дітей з контингентом 2100 вихованців.

У 1960/61 навчальному році за рахунок будівництва нових приміщень та реорганізації дитячих будинків у спеціальні школи–інтернати стало можливим охопити навчанням понад 3,5 тисячі дітей з вадами розвитку.

Така мережа спецшкіл ще не забезпечувала охоплення навчанням усіх аномальних дітей. За статистичними даними, не було охоплено навчанням 11467 аномальних дітей, зокрема у Вінницькій області – 982, Житомирській – 567, Львівській – 678, Станіславській – 626, Хмельницькій – 500, Одеській – 621, Сталінській – 534 [7, с.23].

Протягом 1962 року в республіці розширювалась мережа спеціальних шкіл–інтернатів, що дало змогу додатково охопити навчанням понад 6 тисяч дітей з психофізичними вадами проти 1,5 тисячі чоловік, передбачених постановою уряду. Вагому роботу з розгортання мережі спеціальних шкіл було проведено в Київській, Хмельницькій, Кіровоградській, Вінницькій та Чернігівській областях.

Поліпшувалась матеріальна база спеціальних шкіл–інтернатів за рахунок добудови наявних приміщень та використання під ці школи приміщень загальноосвітніх шкіл–інтернатів. Так, у Київській області для спеціальних шкіл передані приміщення Бишівської та Новошепелицької шкіл–інтернатів, у Запорізькій – Перемозької, у Житомирській – Житомирської школи–інтернату № 2, у Івано–Франківській – Перегінської [8].

До початку 1962/63 навчального року було затверджено Положення про спеціальні школи–інтернати, переглянуто чинні програми, підручники і подано до видання нові, проведено вивчення стану професійно–трудової підготовки та працевлаштування випускників цих шкіл.

Також проводилась певна робота щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників спеціальних шкіл–інтернатів. Так, у 1962 році на республіканських курсах перепідготовлено 600 спеціалістів (учителів I–IV класів, логопедів та завучів). З метою забезпечення спеціальних шкіл фахівцями збільшено прийом до Київського педінституту на дефектологічний факультет (стаціонарний відділ) у 2 рази, заочний – у 3 рази [8].

Проте у роботі спеціальних шкіл–інтернатів мали місце й істотні недоліки, оскільки не всі діти шкільного віку були охоплені навчанням. Траплялися непоодинокі випадки, коли у допоміжні школи направлялися діти із значною розумовою відсталістю (імбецили).

Чимало шкіл вважалися малокомплектними – всього на 70–80 учнів, а розташовано їх було здебільшого у пристосованих приміщеннях.

На посадах учителів і вихователів спеціальних шкіл–інтернатів працювали переважно викладачі загальноосвітніх шкіл без відповідної дефектологічної освіти. Більшість директорів також не мали відповідної освіти.

Профілі професійно–трудового навчання, запроваджені у спеціальних школах, часто не відповідали фактичній потребі у кваліфікованих кадрах робітників.

У липні 1963 року Міністерство освіти України затвердило організаційні заходи щодо розвитку мережі шкіл–інтернатів усіх типів на період 1963–1970 рр., якими передбачалося збільшення будівництва (переважно

у сільській місцевості) спеціальних шкіл–інтернатів для дітей з вадами фізичного й розумового розвитку.

На той час навчанням не було охоплено 20 тисяч дітей шкільного віку (хворих дітей – 5687, сліпих – 437, глухонімих – 1039, розумово відсталих – 8972 та 3902 дітей – з невідомих причин).

На початок 1964/65 навчального року у 269 школах–інтернатах для дітей з психофізичними вадами навчалось 41,7 тисячі учнів, у дитячих будинках перебувало 18 тисяч дітей.

По школах–інтернатах для дітей з вадами у фізичному та розумовому розвитку план набору у Луганській області недовиконали на 280 дітей, тоді як 400 дітей не було охоплено спеціальним навчанням. Такий же стан справ склався на той час і в Донецькій, Сумській, Херсонській областях [9, с.12].

Протягом 1964/65 навчального року Міністерство народної освіти України неодноразово проводило перевірки стану навчально–виховної та професійно–трудової підготовки в спеціальних школах–інтернатах.

Так, у лютому 1965 року перевірялись школи–інтернати Волинської та Львівської областей. У той час на Волині працювало 6 спеціальних шкіл–інтернатів з загальною кількістю учнів 645 осіб, у Львівській – 17, якими було охоплено 2662 дітей. У цій області повністю виконувався народногосподарський план по охопленню навчанням аномальних дітей. У Волинській області план був недовиконаний на 80 чоловік.

Навчально–матеріальна база спеціальних шкіл–інтернатів була незадовільною. Всі школи працювали у непристосованих приміщеннях, які не відповідали санітарно–гігієнічним вимогам. Школи вкрай недостатньо забезпечувались підручниками, навчально–наочними посібниками.

Обласні відділи народної освіти не приділяли належної уваги добору, розподілу та підвищенню кваліфікації керівних і педагогічних кадрів, недостатньо вживали заходів щодо охоплення вчителів і вихователів заочною освітою на дефектологічних факультетах. У Волинській області із загальної кількості 119 педагогічних працівників спецшкіл лише 4 мали вищу дефектологічну освіту, 10 чоловік – загальну середню і незакінчену середню освіту. У Львівській області із 496 вчителів і вихователів лише 24 мали вищу дефектологічну освіту, 70 осіб – загальну середню і незакінчену середню освіту. Навчалися заочно на дефектологічному факультеті у Волинській області лише 5 осіб, у Львівській – 28 працівників [10, с.2].

У березні 1965 року перевірялися спеціальні школи–інтернати Дніпропетровської області. У довідці за результатами перевірки відзначалося те, що протягом останнього року створено 3 допоміжні школи–інтернати. Це дало змогу додатково охопити навчанням 370 учнів. Зміцнилась матеріально–технічна база існуючих шкіл (Софіївська, Саксаганська та Котовська допоміжні школи–інтернати).

Було вжито ряд заходів щодо поліпшення змісту навчання і виховання дітей з вадами розумового та фізичного розвитку, здійснення трудової підготовки учнів. Педагогічні колективи спеціальних шкіл проводили відповідну роботу з вивчення індивідуальних особливостей дітей з психофізичними вадами.

Незважаючи на значні зрушення у роботі спеціальних шкіл–інтернатів області, мали місце й серйозні недоліки. Так, народногосподарський план щодо охоплення навчанням аномальних дітей недовиконувався, внаслідок чого 142 дитини шкільного віку, які мали психофізичні вади, були не влаштовані до шкіл–інтернатів. Допускалися суттєві недоліки в роботі

обласної психолого–медико–педагогічної комісії, мали місце випадки неправильного комплектування спецшкіл учнями (Дніпродзержинські допоміжні школи № 1 і № 2).

Навчально–матеріальна база Дніпропетровської школи для туговухих, Дніпропетровської № 1, Дніпродзержинських № 1 і № 2, Нікопольської, Чкаловської, Магдалинівської спеціальних шкіл–інтернатів визнана незадовільною. У Нікопольській і Чкалівській спецшколах украї незадовільною була база для професійно–трудового навчання, а в Дніпродзержинських № 1 і № 2 – майстерні були розташовані у підвальных приміщеннях, обладнаних примітивно. Ці школи недостатньо забезпечувалися підручниками, вони не мали логопедичних кабінетів.

З 413 педагогічних працівників спецшкіл області вищу дефектологічну освіту мали лише 46 чоловік, а 75 осіб – загальну і незакінчену загальну середню освіту. Жоден директор спецшкіл–інтернатів не мав вищої дефектологічної освіти, а в Дніпродзержинській № 1 ні директор, ні заступник з навчально–виховної роботи не мали навіть педагогічної вищої освіти [11, с.15,17].

Внутрішкільний контроль і керівництво за роботою вчителів і вихователів у частини шкіл здійснювався незадовільно.

Зважаючи на такий стан справ у спецшколах області Міністерство освіти України видало наказ № 55 від 1 квітня 1965 року, яким зобов'язувало обласний відділ народної освіти:

- до початку 1965/66 навчального року охопити навчанням у спеціальних школах–інтернатах усіх дітей з психофізичними вадами;
- протягом 1965 року докорінно поліпшити навчально–матеріальну базу існуючих шкіл–інтернатів; організувати столярні майстерні в Нікопольській, Чкаловській, Дніпродзержинських № 1 і № 2 допоміжних школах та обладнати їх устаткуванням і забезпечити сировиною;
- забезпечити спеціальні школи–інтернати підручниками» [11, с.15,17].

Підбиваючи підсумки 1964/65 навчального року, Міністерство освіти України проаналізувало стан навчально–виховної роботи та професійно–трудової підготовки учнів у допоміжних школах–інтернатах. Відзначалося, що за останній час у республіці поліпшилась організація навчання, виховання і професійно–трудова підготовка розумово відсталих учнів. Проводилась певна робота з виявлення і охоплення навчанням дітей з вадами у розумовому розвитку та зміцнення матеріальної бази шкіл–інтернатів для них. Чимало допоміжних шкіл республіки досягли помітних успіхів у навчально–виховній, корекційно–лікувальній роботі та професійно–трудої підготовці. Це насамперед Київська № 1, Чернівецька, Хотинська, Львівська № 103, Одеська № 88 та інші школи–інтернати. В частині шкіл було розширено профілі професійно–трудової підготовки учнів та налагоджена справа трудовлаштування їх після закінчення навчання. Поліпшувалась методична допомога школам, збільшувалась кількість педагогічних працівників, які здобували вищу дефектологічну освіту.

Поряд з цим було виявлено й ряд серйозних недоліків. У багатьох областях мережа допоміжних шкіл розвивалася недостатньо, а отже, не охоплювала навчанням усіх дітей–олігофренів. Так, у Вінницькій області не було охоплено спеціальним навчанням 829, Львівській – 695, Чернігівській – 371, Луганській – 425, Черкаській – 370 дітей. Неповністю були охоплені школою розумово відсталі діти й у Волинській, Полтавській,

Дніпропетровській, Миколаївській, Хмельницькій та Сумській областях [12].

Допускалися грубі порушення у комплектуванні допоміжних шкіл. Внаслідок помилок у роботі обласних психолого–медико–педагогічних комісій у ці школи нерідко потрапляли діти, які не підлягали навчанню в них (глибоко розумово відсталі, з тимчасовою затримкою розвитку, педагогічно занедбані, нервовохворі тощо). У Бережанській допоміжній школі Тернопільської області було виявлено 7 дітей–імбецилів і 36 – з тимчасовою затримкою розвитку. Подібні факти мали місце у Вінницькій, Львівській, Херсонській областях [12].

На той час допоміжні школи були незадовільно забезпечені керівними і педагогічними кадрами з спеціальною дефектологічною освітою або з достатнім досвідом роботи з аномальними дітьми. Понад 290 директорів та їх заступників з навчально–виховної роботи не мали відповідної освіти, близько 60 чоловік не мали вищої педагогічної освіти, з них 8 осіб мали тільки середню освіту. В той самий час заочним навчанням було охоплено лише 20 чоловік. Тільки 15 % учителів мали дефектологічну, а 149 вчителів – навіть загальну середню і неповну середню освіту. В деяких допоміжних школах–інтернатах не було жодного педагога–дефектолога [12].

Враховуючи такий стан справ у допоміжних школах–інтернатах України, Міністерство освіти розробило заходи щодо поліпшення роботи цих шкіл. Ними передбачалося і виявлення всіх дітей шкільного віку, які потребували навчання у допоміжних школах; розширення мережі цих шкіл; зміцнення навчально–матеріальної бази; забезпечення кадрами та навчання педагогічних працівників шкіл–інтернатів для дітей з вадами розумового розвитку.

У вересні 1965 року відбулося засідання колегії Міністерства освіти України, на якому було розглянуто питання «Про поліпшення роботи спеціальних шкіл–інтернатів для сліпих і слабозорих дітей Української РСР».

Була прийнята постанова колегії, якою затверджено подані управлінням інтернатних установ заходи щодо поліпшення навчально–виховної та професійно–трудової підготовки учнів у спеціальних школах–інтернатах для сліпих та слабозорих дітей. Завідувачів обласних, Київських міських відділів народної освіти було зобов'язано розробити план заходів для поліпшення роботи спеціальних шкіл–інтернатів, якими передбачити:

- а) виявлення всіх сліпих та слабозорих дітей;
- б) поширення мережі шкіл і класів для цих дітей;
- в) зміцнення навчально–матеріальної бази у згаданих школах;
- г) будівництво нових приміщень для шкіл за наявними типовими проектами;
- д) посилення керівництва і контролю за навчально–виховною роботою;
- е) перегляд в кожній школі профілів професійно–трудового навчання з урахуванням наступного трудовлаштування випускників» [13,с.7].

Водночас було доручено Республіканському навчально–методичному кабінетові поліпшити роботу щодо вивчення, узагальнення і впровадження у практику передового педагогічного досвіду шкіл–інтернатів; науково–дослідному інституту педагогіки – розширити науково–дослідну роботу у галузі тифлопедагогіки, звернувши особливу увагу на розробку наукових основ організації навчальної і корекційної роботи у спеціальних школах–інтернатах, дальшої диференціації навчання сліпих та слабо-

зорих дітей. Також поставлено завдання опрацювати і подати на розгляд міністерства до 1 грудня 1965 року пропозиції про створення підготовчих класів для сліпих дітей і організацію професійно–трудової підготовки для цієї категорії учнів. Київському державному педагогічному інституту і м. О.М.Горького доручалося вивчити питання про організацію підготовки студентів за спеціальністю «Тифлопедагогіка» і подати пропозиції Міністерству освіти до 1 січня 1966 року.

До кінця року кількість спеціальних шкіл–інтернатів поповнилася 12 закладами за рахунок перепрофілювання існуючих шкіл–інтернатів загального типу та будівництва нових приміщень.

За підсумками 1965 року у 281 спеціальній школі–інтернаті для дітей з вадами у фізичному та розумовому розвитку навчалася 44,4 тисячі учнів. Не охопленими спеціальним навчанням лишалося понад 3 тисячі дітей. Найбільше їх було в Одеській області – 196, Донецькій – 166, Житомирській – 144, Луганській – 132 дітей [14,с.7].

Щоб розширити та вдосконалити мережу інтернатних закладів України, Міністерство освіти УРСР розробило основні заходи і затвердило їх на засіданні колегії 29 квітня 1966 року. Цими заходами передбачалося:

«1) вивчити контингенти загальноосвітніх шкіл–інтернатів з тим, щоб охопити навчанням у ІХ–Х класах тих дітей, які потребують допомоги держави в одержанні середньої освіти;

2) вивчити і удосконалити мережу дитячих будинків: частину з них укрупнити, об'єднати зі школами–інтернатами або реорганізувати в школи–інтернати;

3) поширити мережу санаторних шкіл–інтернатів;

4) виявити всіх дітей дошкільного та шкільного віку з недоліками мови, слуху, зору, розумово відсталих і охопити їх навчанням у спеціальних школах–інтернатах, вивчити контингенти існуючих спеціальних шкіл–інтернатів з тим, щоб диференціювати навчання різних груп дітей з різними дефектами» [15,с.6].

Суттєвих змін зазнала мережа шкіл–інтернатів України у період 1966–1991 рр. Кількість шкіл–інтернатів загального типу та учнів у них різко скоротилася, а у спеціальних – поступово збільшилася. Так, у 1965 році в Україні функціонувало 281 спеціальна школа–інтернат, то за 25 років їх кількість зросла на 112 і у 1991 році становила 393 заклади. Відповідно кількість дітей у цих школах зросла з 44,4 тисячі у 1966 році до 84,4 тисячі у 1991 році [16].

На початку 90–х років в Україні почали створюватися спеціальні школи–інтернати для розумово відсталих дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Спочатку таких навчально–виховних закладів було відкрито лише 8 із загальною кількістю близько 0,9 тис. дітей.

Таким чином, кількість спеціальних шкіл–інтернатів для дітей–сиріт за 10 років зросла у 2,5 рази, а кількість дітей у них у 3,5 рази.

У цілому в 2000 році функціонувало 389 спеціальних шкіл–інтернатів, де навчалася, виховувалося і отримувало комплекс корекційно–оздоровчих заходів 61,2 тис. дітей з вадами фізичного і розумового розвитку.

Список використаних джерел

1. Гриценко М. Нариси з історії школи в Українській РСР. – К.: Рад. школа, 1966. – 260 с.
2. Статистика України. – Харків: Вид–во ЦСУ УРСР, 1924. – 1924. – № 46. – Вип. 1.

3. Матеріали Міжнародної науково–практичної конференції «Діти з обмеженими фізичними та розумовими можливостями в системі корекційного навчання і виховання»: Тези доповідей. – К.: Інститут дефектології АПН України, 1997. – 256 с.
4. Збірник наказів Народного Комісаріату освіти УРСР. – К., 1935. – № 19. – 24 с.
5. Покась В. Становлення спеціальних шкіл–інтернатів в Україні (1945–1965 рр.) // Дефектологія. – 1999. – № 1. – С.51–52.
6. Про виконання постанови Ради Міністрів УРСР від 31.01.59 р. № 131: Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти УРСР. – 1959. – № 5.
7. Про стан і заходи поліпшення навчально–виховної роботи в спеціальних школах–інтернатах: Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти УРСР. – 1961. – № 17–18.
8. Про стан і заходи щодо поліпшення навчання та лікування дітей з вадами розвитку: Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти УРСР. – 1963. – № 11.
9. Про стан виконання народногосподарського плану по народній освіті в 1964 році: Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти УРСР. – 1965. – № 2.
10. Про стан навчально–виховної та професійно–трудової підготовки в спеціальних школах–інтернатах: Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти УРСР. – 1965. – № 8.
11. Про стан навчально–виховної роботи у спеціальних школах–інтернатах: Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти УРСР. – 1965. – № 9.
12. Про стан навчально–виховної роботи та професійно–трудової підготовки учнів у допоміжних школах–інтернатах УРСР: Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти УРСР. – 1965. – № 21. – С.9–10.
13. Про поліпшення роботи спеціальних шкіл–інтернатів: Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти УРСР. – 1965. – № 20.
14. Про підсумки виконання народногосподарського плану і бюджету за 1965 рік: Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти УРСР. – 1965. – № 1.
15. Про освітні заходи Міністерства освіти УРСР: Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти УРСР. – 1965. – № 11.
16. Статистична звітність Міністерства освіти УРСР за 1965 р. та 1991 р.

Покась В.П. Организационно–педагогические проблемы создания и развития специальных школ–интернатив

Анализируются организационные и другие вопросы формирования и развития интернатного образования как в историческом ракурсе, так и в период современности.

Ключевые слова: образование, человек, дети с особыми потребностями, интернатное образование, воспитание, культура.

Pokas', V.P. Organizational and Pedagogical Problems of Creation and Development of Special Boarding Schools

Organizational and other questions of creation and development of boarding school education are analyzed both from the historical point of view and in nowadays period.

Key words: education, person, handicapped children, boarding school education, upbringing, culture.